ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	1-й
Кафедра	Графіка	Рік навчання	2
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Вид дисципліни	Обов'язкова
Спеціальність	В4 Образотворче мистецтво та реставрація	Семестри	3–4

РОБОТА В МАТЕРІАЛІ

Семестр 3 (1 вересня – 12 грудня 2026/27 н.р.)

Викладач Іващенко Ольга Василівна
E-mail ivashenkoolga1974@gmail.com
Заняття **За розкладом дистанційно**

Консультації
Адреса 61002, Харків, вул. Мистецтв, 8, корпус 1, ауд. 10
Телефон 057 706-03-50 кафедра графіки

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Заняття та консультації з викладачем відбуваються у дистанційній формі згідно розкладу у визначені дні та години у форматі ZOOM конференцій. Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є листування електронною поштою. У разі необхідності додаткової консультації, ескізи робіт студентів можуть бути надіслані на пошту викладача.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення дисципліни «Робота в матеріалі» на другому курсі є певний обсяг знань з фундаментальних дисциплін таких як: «Рисунок», «Загальний курс композиції», «Кольорознавство».

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Методичні матеріали

1.Іващенко О.В. «Робота в матеріалі»: методичні рекомендації першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю «023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Харків : ХДАДМ, 2020.

2. Христенко В.Є. Техніки авторського друку. Навчальний посібник. ХДАДМ – Харків: Колорит. 2004

3. Іващенко О. В. Наочний посібник з навчальної дисципліни «Робота в матеріалі» (чорно-білий лінорит). Для студентів 2 курсу бакалаврського рівня вищої освіти ОПП«Графіка»3 семестр.

4. Візуальний методичний матеріал (естампи майстрів, курсові роботи студентів) з методичного фонду кафедри.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Зазвичай, для вивчення студентами технік художнього друку лінориту та ксилографії обладнано лабораторію № 10. Все необхідне обладнання для друку естампів: позолотний прес, камені для розкатки фарби знаходяться в лабораторії та використовуються студентами за необхідністю в процесі навчання.

Для опанування дисципліною необхідно мати наступні матеріали та інструменти: папір формату А-3, папір для ескізів графітні олівці, туш, гуаш, пензлі, графічний планшет, комп'ютер, доступ до мережі Internet. Для створення естампу: лінолеум, штихеля, папір для ксероксу формат А-4, простий олівець, фарбу типографську чорну або олійну чорну, мастихін, валик для розкатки фарби, шматок оргскла або звичайного скла для розкатки фарби, розчинник 646 для переведення роздруківки на лінолеум, скипидар для миття інструментів.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни «Робота в матеріалі» на другому курсі – вивчення різноманітних засобів створення графічного зображення за допомогою технік художнього друку: ксилографії та лінориту. Застосування навичок та знань отриманих з дисципліни «Робота в матеріалі» для вільного втілення свого творчого задуму.

В умовах дистанційного навчання, вивчення технік високого друку буде відбуватися у засвоєнні студентами теорії та методики створення естампів у технікці лінориту та ксилографії. Практична складова дисципліни полягає у створенні **естампів до техніці чорно-білого лінориту.**

Головною задачею 2 курсу (ІІІ семестр) є опанування методикою створення естампів в техніках високого друку – чорно-білому лінориті та ксилографії.

У процесі вивчення дисципліни студенти опановують образотворчі засоби побудови художнього образу та вдосконалюють фахову майстерність шляхом виконання практичних завдань. Теоретичний курс дисципліни знайомить студентів з історією виникнення і розвитку технік, методами і прийомами роботи з матеріалами та інструментами. Практичний курс дисципліни має на меті опанування студентами практичних навичок і прийомів створення **естампів у техніці чорно-білого лінориту.**

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- історію виникнення та розвитку лінориту та ксилографії;
- назви інструментів та матеріалів, що використовуються у даних техніках друку;
- характерні особливості друку;
- методи створення зображення характерні для техніки високого друку;

уміти:

- збирати, аналізувати та систематизувати матеріал за темою;
- створювати естампи у техніці чорно-білого лінориту;
- розробляти різні види екслібрисів та адаптувати їх до техніки ліногравюри;
- використовувати техніку лінориту для втілення авторських творчих задумів.

мати навички:

- малювання з натури для збору підготовчого матеріалу для створення ескізів;
- творчого підходу в розробці ескізів та оригіналів;
- гравірування лінолеуму;
- друку естампів;
- представлення та організації робіт для дистанційного перегляду.

Програмні результати навчання

У результаті навчання студенти мають:

- ПРН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.
- ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
- ПРН 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.
- ПРН 7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

Дисципліна покриває такі компетентності:

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 5.Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 11.Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності(СК)

- СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметнопросторового та візуального середовища.
- СК 4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.
- СК 5. Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.
- СК 6.Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.
- СК 9.Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.
- СК 12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі ослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

ОПИС І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Навчальним планом підготовки бакалаврів денної форми навчання, викладання «Роботи в матеріалі» (лінорит) передбачено у 3 та 4 семестрі в обсязі 9 кредитів ECTS (270 годин). У

3 семестрі передбачено вивчення дисципліни у обсязі 4 кредити ECTS (120 годин). Із них: лекцій - 5 годин, практичних занять - 60 годин, самостійної роботи 60 годин.

3 СЕМЕСТР 5, 6 МОДУЛІ містять 4 теми:

Тема 1. Аналіз робіт майстрів у техніці чорно-білого лінориту

Тема 2. Створення чорно-білого лінориту на тему Натюрморт

Завдання 1 – створення ескізу натюрморту у прямокутнику з передаванням неглибокого простору

Завдання 2 – створення ескізу натюрморту у складній декоративній формі в умовному просторі

Завдання 3 – створення ескізу натюрморту з кольоровим акцентом

Гравіровка та друк одного з ескізів натюрморту на вибір студента

Тема 3. Аналіз робіт майстрів у техніці ксилографії

Тема 4. Виконання ескізу авторського екслібрису для техніки лінориту

Завдання 1 – створення ескізу екслібрису з шрифтовою домінантою,

Завдання 2 – створення ескізу екслібрису з домінантою зображення

Завдання 3 – створення ескізу екслібрису з кольоровим акцентом

Гравіровка та друк одного з ескізів екслібрису на вибір студента

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми і зміст матеріалу розкриваються у процесі проведення лекційних занять. Практичні заняття здійснюються у вигляді практичної роботи над розробкою ескізів за темою. Самостійна робота студентів спрямована на збір необхідної інформації та завершення практичних завдань за зазначеною тематикою.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Передбачено *рубіжні етапи контролю* у формі поточних переглядів ескізів, процесу роботи та виконаних завдань. *Підсумковий контроль* засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

3 семестр

№ модуля	№ теми, завдання	Форма звітності	Макс. кількість рейтингових балів
М5	**Тема1**	*Збір та аналіз матеріалів Поточні перегляди*	0-5
	Тема 2 Завдання1, Завдання 2 Завдання 3	*Виконання ескізів. Поточні перегляди*	0-45
Загальна кількість балів за **МОДУЛЬ 5**			**0-50**

М6	**Тема 3**	*Збір та аналіз матеріалів Поточні перегляди*	0-5
	Тема 4 Завдання1, Завдання 2 Завдання 3	*Виконання ескізів. Поточні перегляди*	0-45
Загальна кількість балів за **МОДУЛЬ 6**		Перегляд робіт	**0–50**
РАЗОМ			**0-100**

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності за шкалою ХДАДМ	**Оцінка ECTS**	**Оцінка за національною шкалою для екзамену**
90–100	**A**	відмінно
82–89	**B**	добре
75–81	**C**	
64–74	**D**	задовільно
60–63	**E**	
35–59	**EX**	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	**E**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінки знань та умінь студентів

з дисципліни «Робота в матеріалі»

90–100 балів («відмінно» за національною шкалою, **A —** за шкалою ECTS) може отримати студент, який в повному обсязі опанував матеріал практичного курсу, творчо підійшов до виконання завдань, логічно побудував і професійно виконав усі завдання, надав додаткові варіанти за відповідними темами.

82–89 балів («добре» за національною шкалою, **B —** за шкалою ECTS) отримує студент, який добре опанував матеріал практичного курсу, вчасно та якісно справився з усіма поставленими завданнями, творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому зробив декілька незначних помилок.

75–81 балів («добре» за національною шкалою, **C** — за шкалою ECTS) отримує студент, який в цілому добре опанував матеріал практичного курсу, вчасно та якісно справився з більшістю поставлених завдань, достатньо творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому виконана робота мала значні недоліки.

64–74 балів («задовільно» за національною шкалою, **D —** за шкалою ECTS) отримує студент, який не в повному обсязі опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, справився з переважною більшістю поставлених завдань або виконав усі завдання на недостатньо професійному рівні, при цьому виконана робота мала значні недоліки (неохайність виконання, відсутність творчого підходу тощо).

60–63 балів («задовільно» за національною шкалою, **E** — за шкалою ECTS) отримує студент, який в недостатньому обсязі опанував матеріал практичного курсу, справився з основними з поставлених завдань, але при цьому виконана робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, невчасна подача виконаної роботи тощо).

35–59 балів («незадовільно» за національною шкалою, **FX** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не впорався із головними задачами дисципліни, тобто не опанував більшість тем практичного курсу, пропускав заняття без поважних причин, допустив значну кількість суттєвих помилок при виконанні завдань. Про відсутність належних знань свідчать незадовільні підсумки поточного перегляду. У цьому випадку для одержання оцінки потрібна значна додаткова робота по виконанню усіх завдань відповідно програми курсу і повторна перездача.

1–34 балів («незадовільно» за національною шкалою, **F** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не володіє знаннями з усіх модулів курсу, не виконав програми курсу і, відповідно, не впорався з поточними перевірками та не склав екзаменаційного перегляду. В цьому випадку передбачений обов'язковий повторний курс навчання.

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

На проведення занять з дисципліни «Робота в матеріалі» розповсюджуються загальноприйняті норми і правила поведінки Вищої школи. Під час занять не допускаються дії, які порушують порядок і заважають навчальному процесу.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов’язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх ескізах, авторських концепціях тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено плагіат, то робота скасовується та переробляється.

Корисні посилання: https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html
https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/

РОЗКЛАД КУРСУ для студентів Г23-1, Г23-2

№ тижня	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
1.	1	лекція	Техніка художнього друку –лінорит: особливості графічної мови. Методика створення чорно-білого лінориту. Матеріали та інструменти для опанування лінолітом.	4		
2.	1	лекція, практичні	Методика виконання копії в техніці чорно-білого лінориту. Вибір робіт митців для аналізу графічної мови. Постановка натюрморту.	(1+3) 4	Затвердження робіт для аналізу графічної мови. Затвердження натюрморту.	Роботи майстрів для аналізу збираються студентами Фото натюрморту надсилається викладачу
3.	2	практичні	Ескізні пошуки натюрморту. Визначення точки зору, композиційні пошуки	4	Затвердження ескізу для роботи над малюнком натюрморту	Ескіз надсилається викладачу
4.	2	практичні	Малюнок натюрморту в розмірі А-3 формату (Завдання 1,2,3)	4	Поточний перегляд	Формат А-3 Робота над натюрмортами ведеться у зручній для студентів послідовності
5.	2	практичні	Закінчення малюнку натюрморту. (Завдання 1,2,3)	4	Поточний перегляд	
6.	2	практичні	Розробка чорно-білого ескізу для лінориту. (Завдання 1,2,3)	4	Поточний перегляд	Робота ведеться тушшю та білою гуашшю
7.	2	практичні	Продовження роботи над розробкою чорно-білого ескізу натюрмотру для лінориту. (Завдання 1,2,3)	4	Поточний перегляд	
8.	2	практичні	Закінчення чорно-білого ескізу для лінориту. (Завдання 1,2,3) Переведення на лінолеум ескізу натюрморту	4	**Модудьний перегляд**	На перегляд мають бути наступні роботи: аналіз графічної мови роботи майстра (електронна база),

						закінчений чорно-білий ескіз натюрморту (Завдання1, Завдання 2 Завдання 3)
9.	3	практичні	Ксилографія: особливості графічної мови тонової гравюри на дереві. Методика виконання ксилографії, матеріали та інструменти Гравіровка лінолеуму за темою натюрморт	4		
10.	3	практичні	Вибір робіт майстрів для аналізу графічної мови. Екслібрис: види та призначення. Друк естампу	4		Збір матеріалів за темою у мережі Internet
11.	4	практичні	Розробка ескізу авторського екслібрису Завдання 1	4	Поточний перегляд	
12.	4	практичні	Розробка ескізу авторського екслібрису Завдання 1	4	Поточний перегляд	Затвердження ескізу та розробка чорно-білого рішення
13.	4	практичні	Розробка ескізу авторського екслібрису Завдання 2,3	4	Поточний перегляд	
14.	4	практичні	Переведення ескізу екслібрису на лінолеум, гравіровка та друк	4		Затвердження ескізу та розробка чорно-білого рішення
15.	1,2, 3,4	практичні	Підготовка робіт для перегляду	4	Поточний перегляд	

Екзаменаційний перегляд робіт буде відбуватись у дистанційній формі. На перегляд студенти мають представити практичні роботи, які скановані або якісно сфотографовані, за наступними темами:

Тема 1. Аналіз робіт майстрів у техніці чорно-білого лінориту (збір матеріалу за темою)

Тема 2. Виконання чорно-білого лінориту на тему Натюрморт (друк естампу) (формат А-4)

Завдання 1 – ескізу створення натюрморту у прямокутнику з передаванням простору(формат А-4)
Завдання 2 – створення натюрморту у складній декоративній формі в умовному просторі) (формат А-4)
Завдання 3 – створення ескізу натюрморту з кольоровим акцентом (формат А-4)

Тема 3. Аналіз робіт майстрів у техніці ксилографії (збір матеріалу за темою)
Тема 4. Виконання авторського екслібрису у техніці лінориту (друк естампу)
Завдання 1 – створення екслібрису з шрифтовою домінантою
Завдання 2 – створення екслібрису з домінантою зображення
Завдання 3 – створення ескізу екслібрису з кольоровим акцентом

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Белічко Ю. Георгій В'ячеславович Якутович / Ю.Белічко. – К.:Мистецтво, 1968. – 87 с.
2. Лагутенко О. Українська графіка XX століття : [навч. посібник] / Ольга Лагутенко. – Київ : Грані-Т, 2011. – 184 с. : іл.
3. Лагутенко О. Українська графіка першої третини XX століття: [монографія] / О. Лагутенко. – Київ : Грані-Т, 2006. – 240 с. – ISBN 966-2923-14-4.
4. В'юник А. Український екслібрис / А. В'юник. – К., 1964. – 46 с.;
5. Шевченкіана в екслібрисі / Упоряд. В.І. Хворост . – Дніпропетровськ, 1993. – 166 с.;
6. Книжкові знаки Георгія Малакова / Упоряд. і вступ. ст. Дмитро Малаков. – К., 1998.– 100 с.;
7. Бердичевский Я. И. Размышления о коллекционировании. Размышления об экслибрисе/ Я. И. Бердичевский. – Берлин, 2006. – 173 с.;
8. Омелян Я. Екслібриси: книжкові знаки / Я. Омелян. – Тернопіль, 2006. – 112 с.;
9. Бердичевський Я. Книжкові знаки сучасників Т.Г. Шевченка / Я. Бердичевський. – К., 2007.– 84 с.;
10. Бердичевский Я. И. Полвека с экслибрисом / Я. И. Бердичевский. – К., 2008 . – 202 с.;
11. Нестеренко П. Історія українського екслібриса / П. Нестеренко. – К., 2010. – 328 с.;
12. Касіян В. І. Мистецтво графіки / В. І. Касіян. – К.: Держвидав, 1960.
13. Степовик Д.В. Леонтій Тарасевич і українське мистецтво бароко/ Д.В. Степовик. – К.:Наукова думка, 1986. – 235 с.
14. Владич Л. Василь Касіян / Л.Владич. – К.:Мистецтво, 1977. – 247с.
15. Логвин. Г.Н. З глибин. Гравюри українських стародруків XVI – XVIIIст / – К.:Дніпро, 1990. – 707 с.

16. Турченко Ю.Я. Український естамп⁄ – К.:Наукова думка, 1964. – 235 с.

17. Яців Р.М. Львівська графіка⁄ – К.:Наукова думка, 1992. – 119 с.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1.Георгій Якутович та дитяча ілюстрація[Електронний ресурс] / Режим доступу : http://yakutovych.academy/illustrations/ – Загол. з екрану. – Мова укр.

2.Онлайн галерея Олесі Джураєвої [Електронний ресурс] / Режим доступу : https://mala.storinka.org/%D0%BE%D0%BD%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%BD-%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%8F-%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%81%D1%96-%D0%B4%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%B0%D1%94%D0%B2%D0%BE%D1%97.html – Загол. з екрану. – Мова укр.

3.Топографія українського лінориту. Микола БонДаренко з Успенки [Електронний ресурс] / Режим доступу : https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/85310/1/Pobozhii_topografii.pdf;jsessionid=554E40E231FA05620558A6612392597E – Загол. з екрану. – Мова укр.

4. Цього дня народився художник Яків Гніздовський[Електронний ресурс] / Режим доступу : https://nspu.com.ua/bez-rubriki/cogo-dnya-narodivsya-hudozhnik-yakiv-gnizdovskij/ – Загол. з екрану. – Мова укр.

5. О. Л. Храмова-Баранова. Графічні техніки у розвитку мистецтва і дизайну в україні[Електронний ресурс] / Режим доступу : https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/1975/1/10.pdf – Загол. з екрану. – Мова укр.

6. Овчаренко Е. Таємниці друкованої графіки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://i-ua.tv/culture/26715-taiemnytsi-drukovanoi-hrafiky

7. Вплив розвитку графічних технік на мистецтво в Україні [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: https://core.ac.uk/download/229566749.pdf